

Věc: **Zpráva z pracovní cesty**
Pracovník: **Lenka Kovaříková**
Akce: **Inforum 2017**
Datum konání: **30. - 31. května 2017**
Místo konání: **VŠE, Praha**

To chce změnu! Knihovny jako společenská centra **Calr Grant, University of Oklahoma Libraries, Norman USA**

cestoval po světových knihovnách a hledal cestu k inovaci, změnil přístup knihovny, ptal se po potřebnosti > nabídl výhody pro vedení instituce, získal podporu, respekt k projektu mezi kolegy, získal filantropy (získat rovnováhu mezi státními a soukromými příspěvky)

- nové technologie > rozvoj (čtečky, Hadoop pro big data)
- rozdělení bohatství 3mld lidí má stejné bohatství jako 300 lidí > v budoucnosti budou knihovny financovat filantropové
- digitální bohatství (přístup k internetu) - 1 TB na osobu?
- velmi rychlá změna, vývoj technologií > lidé přestávají stíhat
- *pravdivost x alternativní skutečnost* (alternative Facts) = informace z internetu < znalosti > umění s nimi pracovat, přemýšlet (proč, co je skutečnost, kdo to posoudil ?př. citace? < skepticismus, postpravdivý věk)
- jak zpracovat informace, aby se z nich staly znalosti, dodat do kompletu a zpřístupnit bez vytvoření prostředí/nástrojů? nová infrastruktura dat, cloud, aplikace
- kniha: The atlas of next librarianship, R. David Lankes
- knihovna je povinná podporovat svou mateřskou instituci > úspěšnost studentů, vyšší hodnota *značky univerzity* > *digitalizovat výjimečné fondy a zpřístupnit je veřejnosti* (sbírka Galileo, DSpace), *intelektuální křižovatka - přístup virtuálně i fyzicky* (aplikace)
- knihovna = místo setkávání, pracovny, předává digitální znalosti pro fakulty (postgraduální studenty)
- software carpentry - Teaching basic lab.. (za dva dny je naučí základy, které potřebují ke své práci)
- ArtEDGE - 3D naskenování uměleckých děl, workshopy pro děti
- tisk 3D rukou (1mil dolarů)
- Innovation Hub - research park - kolaborativní učení, nové metody učení (mobilní laboratoř (autobus s 3D tiskárnou))

Jedině spolupráce nás zachrání před krizí v uchovávání audiovizuálních dokumentů

Yvonne Ng, Witness, USA

- video, audio, fotky
- důležité pro předání historického dědictví
- životnost médií > nezvladatelné množství > určení priorit pro uchování (filmy vydrží déle)
 - degradace: magnetická média - 30 let, CD/DVD - 3-5 let
 - technologické zastarávání: závisí na podnikatelé činnosti = soukromé vlastnictví (po zániku budou muset být hacknuty)
 - identifikovatelnost a možnost spuštění médií

- Witness - sbírky, které zaznamenávají porušování lidských práv > zlepšení stavu společnosti
- dnes pomáhá jejich aktivita například v Sýrii = The syrian archive
 - informační videa na stránkách Witness, návody (ochrana osobnosti autora - vývoj bezpečnosti pro rozšířená metadata)
- 400 hodin videí se načte na youtube vidí 1 mil lidí
- Blue Ribbon - pracovní skupina (postupně, krok za krokem uchováváme) x náklady na nečinnosti archivování se zvětšují
- náklady pro životní prostředí (energie, fyzická schránka médií)
- hodně práce na vytvoření systému ukládání > nutná spolupráce
 - vzdělávání: curriculum, stáže pro děti/studenty/dobrovolníky ze spolků (divadelníci), APEX, dvoutýdenní zimní tábor pro knihovníky audiovizuální archivace
 - sdílení informací
 - rozvoj otevřených nástrojů, zdrojů, znalostí, sdílení
- PDA = Osobní digitální archivace
- AMIA open source
 - infrastruktura (XFR collective - půjčí techniku)čističky filtrů, skenery, digitální laboratoře (knihovníci pomáhají lidem zdigitalizovat audiovizuální obsah)
- Profesionální asociace: iasa, Fiaf IFTA, ARS, SEAPAVAA > konference, kulaté stoly
- o centrální evidenci toho, co je již zdigitalizováno, neví - v ČR zatím není centralizovaný archiv
- technika, technologie stojí hodně
- propagace, aby lidé sdíleli své obsahy - není > angažovanost veřejnosti >> politická náklonnost
- jak zabránit zmanipulování záběrů pro politické potřeby ?

Neschovávejte je ! ZKai Karin Geschuhn, Max Planck Digital Library, Německokušenosti University of Surrey se zpřístupňováním dizertačních prací Fiona Greig, University of Surrey Velká Británie

- universita zaměřená na techniku (ne humanitní vědy)
- internet 5G
- dříve - pro doktorantskou úroveň nutné dlouho studovat, 50.000 slov v dizertační práci, vysvětlování metodologie, výzkumu > duševní vlastnictví > fyzické > archivace
- dříve > za 35 liber pro veřejnost, šíření obsahu z britské národní knihovny stránka z mikrofilmu za 2 libry > neefektivní, nezájem veřejnosti
- > 2009 EThOS Elektronické these online
 - eTheses stahované z repozitářů (vyšší popularita, citování)
 - za digitalizaci dizertací platí knihovně autora
 - už mají staženou miliontů dizertační práci
 - od roku 2015 archivují pouze elektronickou verzi
 - kritérium retrodigitalizace > autorská práva vyřešena při uložení práce
 - vydavatelé měli zájem o zveřejnění (ProQuest)
 - **zpracovávání dle zájmu veřejnosti** > staré nechtěné práce skartují
 - skenovací firmy (finanční správa VB - přísně utajené), nedestruktivní skenování
 - jaké je riziko zveřejnění? > způsobují finanční ztrátu vydavatelům při zveřejnění abstraktů? kolik by stála licence? jaké je riziko
- její práce zveřejněny zdarma x čas stojí peníze > ProQuest si nechá zaplatit za přenesení informace k uživatelům
- Proquest
- používá mikrofiše pro dlouhodobé uchování
- archivy zabezpečeny (podzemní prostory, kryty)

- multisenzoricky, moderními způsoby
- vyhledávání > jak uživatelé vyhledávají > vytvoření nástrojů > video návody
- placení za zpřístupnění prací?? autorský zákon?? přístup k informacím??

CzechELib - rok první

prozatímní ředitelka projektu Eva Dibuszová, Národní technická knihovna, Praha

- dotace z EU: 2017-2022 1,3 mld
 - 70% hodnotící nástroje (citační dtb a jejich nadstavby)
 - 50% ostatní EIZ
 - stejný podíl podpory pro všechny účastnické organizace
- nárok na podporu mají pouze výzkumné organizace
- podíl na úhradě pouze v roce přístupu k EIZ
- smlouvy budou sjednány na dobu trvání projektu tzn. 5 let
- smlouvy budou obsahovat klauzuli zavazující je k jednání o přechodu na OA
- celonárodní služba pro účastnické organizace
 - silnější pozice ve vyjednávání s vydavateli
 - snížení administrativy
 - vytvoření trvalé infrastruktury
 - nastavení pravidel > know how

personální složení

řídící výbor:

Robert Plaga, předseda / MŠMT, Milan Pospíšil, místopředseda / RVŠ, ČR, Martin Lhoták / AV ČR, Gabriela Pokorná / Sekce I MŠMT, Martin Svoboda / NTK

projektový dohled:

Jiří Burgstaller Jan Hátle, Milan Rosůlek, (všichni MŠMT)

Vedoucí pracovníci projektu:

Eduard Pitka - hlavní manažer projektu, Eva Dibuszová - provizorní ředitelka CzechELib,

Jiří Jirát - nastavení pravidel a administrace, Jan Pokorný - technologická podpora, Radka Spiesová

- publicita, podpora uživatelů

Odborná rada:

Miroslav Bartošek, MUNI / Big 4, Iva Burešová, KNAV / WoS, Ondřej Fabián, UTB / Tech, Jiří Jirát, VŠCHT / Chem, místopředseda, Barbora Katolická, ZČU, Martin Lhoták, AV ČR, Lenka Maixnerová, NLK / Med, Lenka Němečková, ČVUT, Hana Nová, NK / SSH, Marie Paráková, UK / stálý host, Jiří Pavlík, UK / Med, geo,..., Svatopluk Rieger, UPOL / Nat sci, Martin Svoboda, NTK / předseda, Věra Svobodová, MENDELU / Agri, Václav Šubrt, VŠE / Ekon + právo, Marie Zagorová, MUNI / Právo, fil.

Novela autorského zákona a možnosti nových služeb knihoven v digitálním prostředí

Vít Richter, NK ČR

- novela připravila pole pro realizaci, počítá se s kolektivní správou pod křídly NK, vycházet se má ze Seznamu nedostupných děl
- licence: volná x pouze v knihovně x dotovaná x placená (uživatelé/knihovnou)
- proces je na začátku, datum možné realizace 2019

Kurátorství obsahu jako cesta k propagaci zajímavých zdrojů

Michal Černý, Masarykova univerzita - Filozofická fakulta - Kabinet informačních studií a knihovnictví

- vytvoření Osobního Prostoru Učení = PLE + informační gramotnost
- umění objevování (logické vazby mezi objekty) x vyhledávání

1. SEEK vyhledáváme, popisujeme
2. SENCE zhodnocujeme, roztřídíme
3. SHARE sdílíme, propojujeme, publikujeme

Muzejní model: agregace informačních artefaktů > destilace a výběr

Whittakerův model: základem je znalost informačního chování uživatelů

- získání dat, digitálních artefaktů
- tvorba systému a organizace dat
- prezentace a využití

=> učící se společnost

příklad nástrojů

- Wikipedie
- Pocket čtečka pro sbírku vlastní četby
- MEDIUM
- Twitter
- TUMBIR
- BIBBLIO
- SCOOPIT

Příležitosti a realita informační přípravy v průmyslovém a obchodním sektoru **Richard Papík, Slezská univerzita v Opavě, Ústřední knihovna UK**

- Specifika uživatele > krize vzdělávání (osobního, firemního)
- Kniha: Nejistý plamen
- spojení informační a čtenářské gramotnosti - obsahová analýza - učíme se číst jinak
- FID > IFLA
- koncový uživatel (end-user) x konečný uživatel (final user) - nemusí být informačně gramotný
- > vychovávat k informačnímu broušení
- Němečková, Lenka. Analýza informační podpory uživatelů z oblasti technických oborů a věd s důrazem na vysokoškolské prostředí a opírající se ...
- Atributy: realita, tlak na výsledek, posun dopředu, konkurenční výhoda (patenty), zkušenost, vidění budoucnosti, mlčící znalosti (know how, tacitní informace=vnitřní poznatky), kapitoly z KM - just in time
- Porter, Michal: Competitive ... Victoria publishing.
- východiska z profese: SLA.org, AIIP. org, scip.org
- research Analyst, Knowledge Analyst, Information professional, librarian, competitive intelligence, knowledge management
- didaktické zásady: přiměřené, vybrané na míru; výuka ve formě úloh
- zkoumání informačního cyklu - derwent patents citation index
- DEFOE - řešerše
- FIND - fact, interpretovat, networking, decision > interpretace
- Pull, Push, Prompt > máme rádi příklady (ted' hned se potřebuji rozhodnout)
- Zdroje šedé literatury
- HUMINT, GEOINT, MASINT,...
- důležitost zprostředkování
- plnotextové zdroje - povrchní?
- linkedin.com/in/papik

Altmetriky - uživatelský nástroj pro hodnocení vědecké komunikace **Sanja Antonic, University of Belgrade, Srbsko**

- UK - zlepšení humantitních oborů
- altmetric.com
- impactsotry.org (otevřený zdroj, citace - pubmed, WoS)
- PLOS article-level-metrics.plos.org
- PLUM analytics - nejlepší, nejspolehlivější - měří vše - Sanja ho zbožňuje)
- ResearchGate -
- *Pokus - zveřejnění článku na fb, tw > obrovský nárůst sledovanosti*
- Plumx, altmetric, google, facebook, twitter, zotero, figshare, wikipedia, slideshare, ...
- Výzkumná data na UK (Adéla Jarolímková, Univerzita Karlova, Praha)
- volně dostupná data
- asociace LIBER - doporučení pro knihovny jaké služby po OA poskytnout
- vytvářejí MB, na vlastní zařízení, trochu cloudu či centrálního uložiště,
- texty, obrázky, statistiky
- jsou ochotni sdílet data zdarma - 67%
- v současné době 14% OA
- znalost pojmu metadata - ano, ale nepoužívají > ale používají rozšířená metadata >>zmatení
- mají zájem o školení datamanagetu - zájem ano (online, nemám čas, jeden balík, už v rámci magistra

K jádru věci - skutečné informační potřeby mladých vědců

Iva Adlerová, ČVUT, Praha

knihovna.cvut.cz; iva.adlerova@cvut.cz ; lenka.nemeckova@cvut.cz

- informační podpora - v každé kroku publikačního cyklu
- různé cílové skupiny (různé potřeby, nízké zkušenosti, kontext společenský, publikační), potřeby
- > mladý vědec si celý záběr potřeb neuvědomuje > nutné přizpůsobit aktuálnímu zájmu a podle nich rozvíjet >> nezahlcovat!
- hledat, rozlišovat, šířit > kurzy, semináře >> služba "Informační pohotovost" flexibilita
- jak se doptat na požadavky nezkušeného uživatele
- co je informace? - komunikační kanály, míra percepce, in-formují obě strany, uživatel i poskytovatel
- různé komunikační modely >> setkání modelů

Hlavní okruhy uživatelských potřeb

1. fáze přípravu projektu (znalost grantového prostředí; specifik jednotlivých poskytovatelů; specifik projektu; ošetření vlastní postavení,..)
2. fáze počátku práce na projektu (pokročilé řešeršní služby; patentové právo; akviziční služby; správa výzkumných dat; vědecká etika) - rozhodnutí; zda kontaktuje citované vědecké pracoviště; nebo jen ocituje (pravidla)
3. fáze zpracování a publikování výsledků (autorské právo; licenční podmínky - preprint; OA; výběr vydavatele - serioznost; publikační etika)
4. fáze šíření a hodnocení (archivace; dostupnost - využití identifikátorů propojující autora a dílo ORCID; DOI; prezentační dovednosti; self-marketing; hodnocení výstupu v národním i mezinárodním kontextu (prestiž i finance; bibliometrie)

- Zpětná vazba >> to, co uživatel požaduje x to, co opravdu potřebuje

- spontánně poděkování, připomínky
- cíleně - dotazníkové šetření
- aktivní výzkum publikovaných zkušeností dalších knihoven
- ...
- Pilotní studie
 - - realizovaná v rámci doktorského studia ÚISK FF UK na základě
 - - empirických zkušeností z knihovnické práce, výukových aktivit, zkušeností z práce redakce
 - - dotazník
 - - podpora k tématům publikační etiky a vlastní autorská práva
 - > seminář Příprava a řízení mezinárodních výzkumných projektů - témata od legislativy až po publikování výsledků
 - nezkušené (kde hledat granty) x zkušené uživatele (evropské právo, mezinárodní hodnocení vědců, mezinárodní konsorcia, plagiátorství - vlastní, cizí, pravidla otevřeného přístupu)
 - pravidelné diskuzní skupiny
 - individuální kurzy
 - před začátkem každé změny > SWOT + SMART popř. SMARTER >>> cíle, měřitelnost

Qua vadis vyhledávání Vilém Sklenák, VŠE v Praze

- Uživatelé: studenti, vědci, nakupující, právníci
- Data: weby, zpravodajství, blogy, literatura, e-maily
- Služby: vyhledávání, brouzdání, dolování, podpora procesů
- co s obecným vyhledávacím dotazem ?
 - př. počasí Praha > analýza logů uživatele > výsledek
- obsah internetu - vlivy prostředí > neustálý vývoj > přizpůsobování webu
- vyhledávání na webu
- lépe strukturovaná data
- jazyk HTML5- dobře indexovatelné
- dobře popsána data (open data),
- linked data (propojená data - sémantika dat)
- mobile web
- pochopení co uživatel chce = kontext se z dotazu nedá poznat, vyhledávač zjistí od uživatele (dotaz z mobilu: typ zařízení, lokace, historie dotazů)
- problému ochrany soukromí > možnost anonymního přístupu
- zadávání dotazů z klávesnice - fyzické nebo virtuální > zatím převažuje, nemotorné
- budou se však stále používat i alternativní způsoby př. ovládání hlasem nebo obrazem = multimodulární rozhraní (nová generace od Apple Viv)
- **user eXperience** - co nejrychleji najít co potřebuji > uživatelská prožitek/zkušenost, změny ve web designu stránek obvykle s cílem zvýšení použitelnosti, u vyhledávačů se týká nejčastěji SERP(= plynulé vyvíjení stránek)
- **internet of Things** - propojení zařízení s internetem (čidla, senzory) > nové možnosti vzájemné interakce, nové možnosti jejich ovládání, sledování a zajištění pokročilých služeb
- do roku 2020 se předpokládá 20mld zařízení
- **Sociální sítě** - indexování obsahu - dělá se už více let, viz např. tweety ve výsledcích vyhledávání
- **vliv na SERP** - řazení výsledků také podle doporučení přátel
- mobile search - počty dotazů z mobilů převažují > výsledky vyhledávání jsou porovnávání mobile Friendly (mobil/desktop)
- local search - zaměření výsledku na polohu (wifi, GPS)

- Google efekt = podléháme pohodlí, nezapojujeme paměť = **digitální amnézie**
- **big data, AI, DM, WUM, BD,..**

Bude možné zvládnout proces zpracování vědeckých informací při jejich současném enormním nárůstu?

Jaroslav Šilhánek, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

- sebereflexe x věci v šuplíku > neexistují > 0 publikační činnost
- sehnat recenzenta je problém - zadarmo, vysoká úroveň > nepopulární
- 17% úspěšnost vydání článku v dobrém periodiku (z 27.000 nebylo zadáno do recenzního řízení 9.000)
- všichni mají zájem na zveřejnění x náklady na vytvoření - dříve předplatné x dnes licence
- Open Access: skeptik, dlouhodobá dostupnost > 50 let ?, repozitáře - trvalá správa?
- 2002 Budapešťské memorandum - koncepce, bez praktik > dnes 4% ScienceDirect - neúspěšné

Open Access 2020 – závěrečná cesta k Open Access

Kai Karin Geschuhn, Max Planck Digital Library, Německo

- pro ušetření nákladů na vydávání vědeckých článků je nutné vytvořit nový obchodní model
- dle metody by mohlo být ušetřeno 46% nákladů
- 80% článků je vydáváno u 20 vydavatelů, 5 z nich je ochotno připustit OA
- pracuje s možností embarga

Důležité pro UKN

- video o pravdivosti na SS <https://www.youtube.com/watch?v=-LwlqTTEzeY>
- PDA = Osobní digitální archivace > možnost školit na TUL
- promítačky na zobrazení starých materiálů
- školení ohledně tvoření metadat, **uvítají souborné stálé uložště vědecké práce, nebojí se OA (67%)** - obávají se zneužití dat
- služba "**Informační pohotovost - bar**" - vytvořit barový pultík u kterého denně **od do**
- ekologický případně environmentální se používá ve spojitosti šetření času, úložného prostoru, materiálu
- zlepšit dohledatelnost disertačních prací > DSpace > google
 - IKAROS, redakce. Principy, aktéři, modely, postupy a technologie v systémech elektronických disertací (e-DIS) (Eva Bratková). Ikaros [online]. 2003, ročník 7, číslo 5/2 [cit. 2017-06-01]. urn:nbn:cz:ik-11315. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/11315>
 - Bratková, Eva: Online vyhledávání disertací podle témat. [Konference o šedé literatuře a repozitářích 2016](#), Praha (CZ), 2016-10-19